

ВІДГУК

офіційного опонента

д. е. н., професора кафедри економіки, обліку та підприємництва
Первомайського навчально-наукового інституту НУК ім. адмірала Макарова

Філіпішиної Лілії Михайлівни

на дисертаційну роботу Стахова Арсенія Юрійовича на тему:
«Управління діяльністю судноплавної компанії в умовах асиметрії ринку
морської торгівлі», яку представлено для здобуття наукового ступеня доктору
філософії зі спеціальності 073 – Менеджмент
(галузь знань 07 – Управління та адміністрування)

Актуальність теми дослідження

Ефективність стійкого позиціонування національної економіки в міжнародному поділу праці залежить як від рівня конкурентоспроможності продукції, так і від надійності транспортно-економічних зв'язків. В останньому факторі визначальне значення належить підприємствам морської транспортної індустрії, що забезпечує трансокеанські та регіональні перевезення вантажів зовнішньої торгівлі резидентів країни. Оскільки для ефективного позиціонування національного морського транспортного комплексу в системі глобального ринку морської торгівлі визначальними стають дві умови: якість виконання основного виду робіт і оптимальність інституційних основ управління стійкістю функціонування підприємств морського транспорту, оскільки у сфері управління судноплавними компаніями саме вони відіграють визначальну роль.

Міжнародна економічна і підприємницька значимість розвитку національного морського транспорту зумовлює вимоги з управління економічністю функціональної діяльності та процесу підвищення техніко-економічного рівня флоту і портів. Тому ефективне управління розвитком національного морського транспортного комплексу передбачає належний організаційно-економічний механізм, що ґрунтується на обґрунтуванні параметрів, відповідних стратегії сталого позиціонування судноплавних компаній і торгових портів.

Враховуючи вищезазначене, тему дисертаційної роботи Стахова Арсенія Юрійовича – «Управління діяльністю судноплавної компанії в умовах асиметрії морської торгівлі» – слід визнати актуальною, а напрям дослідження таким, що потребує схвалення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

При написанні дисертації здобувачем застосовані дані, які отримані з власних досліджень, спеціальних наукових та аналітичних джерел за тематикою дослідження та матеріали відкритих наукових досліджень. Наукові положення, висновки та пропозиції, що знайшли відображення в дисертації Стахова Арсенія Юрійовича «Управління діяльністю судноплавної компанії в умовах асиметрії ринку морської торгівлі», повною мірою розкриті та обґрунтовані, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується: вивченням здобувачем ступеня доктору філософії значного обсягу наукових джерел з менеджменту, економіки транспорту, зовнішньоекономічної діяльності підприємств; використанням сучасних методів дослідження (економічного аналізу, системного аналізу, експертної оцінки та прогнозування, порівняльного аналізу, графічний метод, метод сценаріїв); апробацією наукових результатів на українських та міжнародних наукових конференціях; публікаціями отриманих наукових результатів в періодичних наукових виданнях, а також використанням сучасної інформаційної бази, що включає законодавчі та нормативно-правові акти України, аналітичну інформацію центральних органів виконавчої влади України й іноземних країн, офіційні дані Державної служби статистики України, звітні матеріали українських судноплавних компаній, а також звіти Конференції ООН з торгівлі та розвитку.

Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій

Наукова новизна одержаних результатів

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру полягає у розробленні та обґрунтуванні ідей, моделі, напрямків та інструментарію з теоретико-методичного забезпечення розвитку підприємств морського транспорту України за критеріями стійкого ефективного позиціонування в структурі глобального ринку морської торгівлі за принципами системної безпеки.

Вперше була розроблена модель розвитку та управління судноплавними компаніями з позиції екстернальних загроз.

Удосконалено комплексність методичних рекомендацій щодо вибору дієвих методичних інструментів, виходячи з поставленої цілі «горизонту розвитку» морського транспортного потенціалу судноплавних компаній країни в необхідності ресурсного забезпечення та уникнення асиметричних відхилень; оцінювання симетрії та асиметричності перспективного стану «горизонту розвитку» морської торгівлі; визнання стійкості позиціонування судноплавних компаній пріоритетним напрямком управління їх розвитком за критеріями зовнішніх обмежень симетрії позиціонування; врахування асиметричних відхилень макроекономічних показників.

Крім того, набули подальшого розвитку: аналіз впливу ключових чинників світового розвитку на динаміку основних параметрів міжнародних вантажопотоків; системний підхід до факторів симетричності та асиметрії при дотриманні основних методів антикризового управління; наукові напрямки дослідження зростання макроекономічних показників розвитку підприємств морського транспорту України

Практична значимість отриманих наукових результатів

Практичне значення отриманих результатів полягає в обґрунтуванні методичного підходу до визначення принципу збалансованої системи показників для оптимального прийняття рішень та обґрунтування

конкурентної стійкості підприємств національного морського транспортного комплексу, який доповнюють прикладні методики.

Окремі розробки та методичні положення, запропоновані автором дисертації використані при виконанні оцінки виробничого потенціалу судноплавних компаній при вирішенні конкретних завдань інвестиційної діяльності компанії «УкрТрансМарін» (довідка № 09 від 21.11.2023 р.).

Результати дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес Національного університету «Одеська політехніка», де їх використано при підготовці навчальних програм і методичного забезпечення дисциплін «Наукові засади транскордонного співробітництва», «Фінанси публічного сектора» (довідка № 264/67-07 від 21.02.2024 р.), а також у навчальному процесі Національного університету «Одеська морська академія» при викладанні дисциплін: «Теорія ігор у бізнесі», «Економічна теорія», «Глобальний транспортний ринок» (довідка № 50/583 від 14.12.2023 р.).

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків та рекомендацій

Опубліковані наукові праці свідчать про ґрунтовне опрацювання автором проблематики дослідження. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені українською та англійською мовами у 8 наукових працях, з яких 4 – у наукових фахових виданнях України (що входять до переліку наукових фахових видань України, які рекомендовані МОН України для публікації результатів дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії); 4 – у збірках за матеріалами міжнародних конференцій.

Наукові публікації Стахова А.Ю. достатньо повно розкривають зміст, наукову новизну та результати дисертації, а їх обсяг та кількість відповідають встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України.

Структура та оформлення дисертації й анотації

Дисертаційна робота охоплює широке коло питань, які знайшли своє відображення у структурі та змісті дисертації. Дисертаційне дослідження складається з трьох розділів, які комплексно розкривають досліджувану проблематику, мають логічну структуру та містять змістовний характер.

У **вступі** викладені актуальність теми, мета, завдання, методи дослідження, наукова новизна, практичне значення та апробація результатів дослідження.

У **першому розділі** увага приділяється основам управління розвитком підприємств морського транспорту. Визначені напрямки оптимізації економічного становища підприємств морського транспорту, вибір параметрів суден, стійкість розвитку морського господарського комплексу.

У **другому розділі** проведено аналіз глобального ринку морської торгівлі на основі динаміки вантажопотоків, управління судноплавними компаніями в умовах асиметрії ринку морської торгівлі та стандартів збалансованості та симетрії.

У **третьому розділі** представлені авторські бачення обґрунтування параметрів ефективного стану морських транспортних підприємств та підсистем України з фокусом на судноплавні компанії.

Наприкінці тексту дисертації подано **загальні висновки**, які відображають найбільш вагомні наукові та практичні результати.

Список використаних джерел складено відповідно до чинних стандартів.

Анотація повністю відображає основний зміст роботи.

Можна узагальнити, що дисертація за своїм змістом відповідає спеціальності 073 Менеджмент, є логічним, завершеним науковим доробком.

За структурою, обсягом, оформленням та змістовним наповненням робота повністю відповідає вимогам, встановленим МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Зауваження щодо змісту дисертації

Дисертація містить ряд незначних недоліків та зауважень до деяких положень і результатів, що могли б бути представлені більш досконало:

1. При формуванні алгебраїчного виразу «величина втрат від наявності надлишкових потужностей» автор розглядає два фактори впливу – собівартість та рівень цінних характеристик. На наш погляд, з урахуванням циклічності зміни фрахтових або стивідорних ставок необхідно було б відокремлювати особливості формування постійних витрат з урахуванням життєвого циклу складових капітальних активів.

2. На сторінці 50 автор стверджує, що «в системі управління розвитком за критеріями стійкої ефективності необхідно розглядати поточні цілі». Але при цьому автор не розкриває сутність стійкої ефективності та умови її формування, хоча відомо про значну циклічність формування фрахтових ставок при порівняльній сталості терміналів та експлуатації суден.

3. На сторінці 70 зазначається, що «... стабільність ринку залежить від збалансованості в системі підприємницької діяльності». Але слід зауважити, що в системі міжнародної морської торгівлі стабільність ринку демонструється тільки зі зростанням вантажопотоків в міжкризовому періоді. Різноманітність концентрації провізної спроможності в окремих судноплавних компаніях не забезпечує стабільність основної характеристики – фрахтової ставки. Саме це формує різноманітні підходи до утримання положення судноплавної компанії.

4. На сторінці 161 автор фактично повторює принцип розкриття ефективного розвитку національного морського транспортного комплексу як на основі інвестиційної діяльності, так і диференціації володіння.

5. Необхідно при розгляді на сторінці 182 пояснити наступне поняття «пріоритет зберігається за ефективним стійким позиціонуванням і необхідної диференціації за критеріями симетричної реакції». Слід звернути увагу, що автор у подальшому обмежує диференціацію. Незрозуміло чому?

6. На сторінці 192 автор стверджує, що «...реалізація механізмів державного стимулювання на основі дешевих кредитів...». Але він не враховує проблеми фінансового стану держави та відсутність спеціалізованого банку реконструкції та розвитку. Тому, приклади Японії та Китаю є обмежено застосовні.

7. Є деякі недоліки редагування. Наприклад, на сторінці 131 є повторення тексту «окремою проблемою в системі менеджменту окремих фірм проблемою залишається безвідповідальність судновласників»

Водночас, слід зазначити, що перелічені зауваження не є принциповими та не зменшують наукову і практичну цінність роботи.

Відповідність теми дисертації профілю спеціальності та вимогам

Представлена дисертація, її тема, мета, предмет, об'єкт, завдання, зміст та висновки повною мірою *відповідають спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань 07 – Менеджмент та адміністрування, вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії*, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами.

Порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі та публікаціях Стахова А.Ю. не виявлено.

Висновки

Дисертаційна робота Стахова Арсенія Юрійовича «Управління діяльністю судноплавної компанії в умовах асиметрії ринку морської торгівлі» є самостійною, завершеною науковою працею, що відповідає обраній темі та визначеній меті, яка містить раніше не захищені наукові положення і одержані автором нові науково обґрунтовані результати з управління судноплавними компаніями та їх діяльністю в умовах асиметрії ринку морської торгівлі.

Дослідження виконано автором самостійно на високому теоретико-методологічному рівні та містить раніше не захищені наукові результати. Основні положення та наукові результати висвітлено у публікаціях автору.

Дисертація має наукове та практичне значення, належним чином структурована, порядок викладення матеріалу відображає послідовність проведеного автором дослідження. Висловлені зауваження не знижують теоретичну і прикладну значимість отриманих наукових результатів виконаного дослідження.

На підставі вище викладеного дослідження Стахова Арсенія Юрійовича на тему «Управління діяльністю судноплавної компанії в умовах асиметрії ринку морської торгівлі» можна визнати, що *дисертаційна робота відповідає всім вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, а її автор – Стахов Арсеній Юрійович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування.*

Офіційний опонент:

доктор економічних наук,

професор кафедри економіки, обліку та підприємництва

Первомайського навчально-наукового

інституту НУК ім. адмірала Макарова

Лілія ФІЛІПШИНА